



## HOVEDSTYRETS ÅRSMELDING 2018

I 2018 har foreningens satsninger virkelig begynt å virke: Kulturminner for alle bidrar til istandsetting landet rundt, og utgjør en forskjell for å spre tradisjonell håndverkskunnskap. Museumssatsingen har også begynt å gi resultater, med økt aktivitet på flere eiendommer. Dette er noe som også blir lagt merke til.

På slutten av året ble det endelig klart at støtten til museumsdrift har fått fast plass på statsbudsjettet. Foreningen har brukt tid på å forberede seg til jubileet i 2019, som vil gi stor aktivitet og mange arrangementer landet rundt. I 2018 huset hovedadministrasjonen også bygningsvernsenteret Murbyen Oslo slik at aktiviteten ble økt, styringsgruppe ble etablert, daglig leder ansatt og driften fremover sikret.

### ORGANISASJON

#### *Medlemmer*

Medlemstallet ved inngangen av 2018 var 6999. Ved utgangen av året var det registrert 6814 betalende medlemmer, en nedgang på 185 fra forrige år.

Fortidsminneforeningen har to æresmedlemmer:

H.M Kong Harald

H.M Dronning Sonja, Fortidsminneforeningens høye beskytter

#### *Hedersbevisninger og Fortidsminneforeningens vernepris*

I 2018 ble disse to tildelt foreningens hedersnål: Thor Haugsten, Østfold avdeling, Ottar Huseby, Buskerud avdeling og Dyveke Bast, Vestfold avdeling.

I 2018 ble disse to tildelt foreningens offisielle hederstegn Urnesmedaljen: Nils Georg Brekke fra Hordaland avdeling og Jon Brønne fra Oslo og Akershus avdeling.

Foreningens vernepris med diplom og plakett ble ikke delt ut i 2018

#### *Representantskapet*

Representantskapet er Fortidsminneforeningens øverste organ. Det består av delegater valgt av de forskjellige avdelingene etter medlemstall og et ordførerskap. Representantskapsmøtet i 2018 ble avholdt på Hankø i Østfold, 25.-27. mai.

#### *Avdelinger og lokallag*

Fortidsminneforeningen har, etter at de to trønderske avdelingene slo seg sammen i 2018, 17 fylkesavdelinger. Disse samordner aktiviteter og forvalter eiendommene innen sine områder. Ved utgangen av 2018 var det 51 lokallag. I 2018 ble fem nye lokallag opprettet: Sandefjord, Nevlunghavn, Trysil og Engerdal, Sør-Helgeland og Svalbard.

#### *Hovedstyret*

Hovedstyret har gjennomført 9 ordinære møter. Styret har bestått av:

Leder: Margrethe C. Stang (Den trønderske avdeling)

Nestleder: Eline Holdø (Troms avdeling)

Styremedlemmer: Hans Dybvad Olesen (Rogaland), Kristen Grieg Bjerke (Vestfold), Jens Bakke (Østfold)

Varamedlemmer: Hanne Kari Bjørk (Oslo og Akershus), Trude Knutzen Knagenhjelm (Sogn og Fjordane), Christine Frønsdal (Hordaland)

Hovedstyret har et arbeidsutvalg bestående av styreleder, nestleder, samt generalsekretær. Det ble ingen endringer i styresammensetningen etter representantskapsmøtet i 2018.

## **Ansatte**

Hovedadministrasjonen har kontorer i Dronningens gate 11 i Oslo. Den har bestått av:

Generalsekretær Ola Fjeldheim

### *Organisasjon:*

Organisasjonssjef: Kristin Ignacius

Økonomiansvarlig: Ingeborg Ekre

Organisasjonssekretær Christine Sundbø (40% stilling, 100% permisjon 01.09.18 – 01.12.18)

Organisasjonssekretær og konsulent Ingunn Emdal

Organisasjonssekretær Hedda Skagen Paulson (50% fra 01.03.18)

Jubileumskoordinator Mari Vannes (50% prosjektstilling fra 01.05.18)

### *Redaksjon/publikasjon:*

Redaktør Ivar Moe

Redaksjonsmedarbeider og fagkonsulent Trond Rødsmoen

Årbokredaktør Ragnhild Martine Bøe (vikar engasjement 30% stilling)

### *Museum og eiendom:*

Museums- og eiendomssjef Merete Winness

Rådgiver eiendom Melissa Rudi

Rådgiver formidling Astrid Galstad (fra 01.01.2018)

### *Kulturminner for alle:*

Prosjektleder Mathilde Sprovin

Medarbeider Hedda Skagen Paulson (50% stilling, permisjon frem til 01.05.18)

Medarbeider Lars Erik Hald Haugen (50% stilling fra 11.01.18)

### *Murbyen Oslo:*

Prosjektleder Arild Hermstad (40% stilling, fra 08.01.18 – 07.05.18)

Daglig leder Hanne M. Kempton (fra 06.04.18)

Prosjektmedarbeider Lars Erik Hald Haugen (20% stilling)

### *Hovedadministrasjonen omfatter også et fast, ytre apparat:*

Daglig leder på Borgund Tanna Gjeraker, 100% stilling

Vaktmester på Borgund Håkon Li, 20% stilling

Husfrue på Røros Heidi Holden, timebasert ca. 15%

## **Regnskap**

Regnskapet ble ført av Ingeborg Ekre.

Regnskapet for 2018 gir et korrekt uttrykk for virksomheten gjennom året og for stillingen pr. 31.12.2018.

### *Årets tall:*

- Regnskapet viser total omsetning på kr. 49 468 369
- Driftstilskuddet fra staten gjennom Klima- og Miljøverndepartementet var på kr. 9 368 003, hvorav 5 000 000 var til foreningens museumsdrift.
- Inntekt fra medlemskontingenten var kr. 3 200 507
- Regnskapet er gjort opp med et overskudd på kr 2 088 377
- Foreningens egenkapital er på kr. 10 912 283

Foreningen har egenkapital, og etter styrets oppfatning er forutsetningen for fortsatt drift til stede. Årsregnskapet for 2018 er satt opp under denne forutsetning.

Revisor har vært Revisjon 1 AS, Bærum, ved Trond Syversen

## **Helse, miljø og sikkerhet**

Merete Winness, leder for museum- og eiendomsavdelingen var HMS-ansvarlig 2018. Det foreligger tariffavtale for de ansatte i hovedadministrasjonen, som er medlem av NHO/Abelia. I henhold til gjeldende lover og forskrifter fører hovedadministrasjonen oversikt over totalt sykefravær blant de ansatte. I 2018 var sykefraværet på 2,13 %. Arbeidsmiljøet og den generelle trivselen i foreningen er god. Det har ikke vært arbeidsulykker eller skader av noen art. Foreningen har som mål å være en arbeidsplass med full likestilling mellom kvinner og menn og hvor det ikke skal forekomme forskjellsbehandling. Foreningens virksomhet forurenser ikke det ytre miljø. Virksomheten ved Borgund stavkirke er sertifisert som Miljøfyrtårn.

## **Drift av foreningen**

Hovedadministrasjonens virksomhet er inndelt i tre hovedområder: organisasjon, museum og eiendom og publikasjon. I tillegg har foreningen prosjektet Kulturminner for alle med midler fra Sparebankstiftelsen DNB. Hovedadministrasjonen har ansvar for gjennomføring av organisasjonens fellesmøter og har støttefunksjoner for avdelingenes og lokallagenes drift og medlemsdatabasen. I 2018 påbegynte vi omlegging til nytt medlemsregister.

Foreningens årlige ledermøte fant sted i november i Oslo med godt oppmøte av ledere fra lokallag og fylkesavdelingene.

I 2018 ble heftet Gode Råd om brannsikring utgitt av Fortidsminneforeningen med støtte fra stiftelsen UNI og Riksantikvaren.

Museumsutvalgets rapport og revidert museumsstrategi for 2018-2023 ble framlagt på representantskapsmøtet 2018.

I samarbeid med stedsaktivist Erling Okkenhaug ble arrangementet «Lokalkraft» avholdt i Bærum og Os i Hordaland. Denne inspirasjonskvelden har tema: Hvordan drive effektiv påvirkning – ved å styrke lokaldemokratiet styrkes også vernet av kulturminner og den gode stedsutviklingen.

I forbindelse med foreningens 175-årsjubileum i 2019 ble det ansatt en jubileumskoordinator med ansvar for planlegging og gjennomføring av jubileumsåret 2019.

## **Fond og stiftelser**

Fisher-Lindsay-fondet er et felles skotsk-norsk fond, som forvaltes av Society of Antiquaries of Scotland (SAS) og Fortidsminneforeningen. I regi av fondet arrangeres det utveksling av forelesere i de to landene. I styret for den norske delen sitter Knut Bryn, Leif Anker og Ola Fjeldheim. Gjennom miletjærefondet organiserer Fortidsminneforeningen salg av milebrent tjære til bruk på fredede bygninger.

## **Annen representasjon**

Tidligere hovedstyreleder Leif Kahrs Jæger er Fortidsminneforeningens representant i nettverket Den Nordiske Trebyen. Organets formål er å styrke trebyene som kulturarv, livsmiljø og besøksmål. Nettverket arrangerte en trebykonferanse i Allingsås. Jæger representerer også foreningen i Nordisk forum for bygningskultur (NFBK).

Hovedadministrasjonen har vært engasjert i flere vernesaker landet rundt, hvorav arbeidet for å bevare Y-blokken har vært det mest omfattende. Foreningen har vært engasjert i politisk arbeide knyttet til ny kulturminnemelding, statsbudsjettet og kulturminnevernets kår ellers.

## **MUSEUMS- OG EIENDOMSAVDELINGEN**

**Museumsstrategi.** I 2017 startet foreningen arbeidet med å revidere museumsstrategien fra 2014. Man trakk inn erfarne museumsfolk fra hele landet til et utvalg som avga sin rapport

med anbefalinger våren 2018. Parallelt arbeidet museums- og eiendomsavdelingen med strategien og innarbeidet innspillene fra utvalget underveis. I museum- og eiendomsmøtet 15. mars 2018 kom styreledere og daglig ledere i de eiendomsforvaltende avdelingene også med innspill til strategien. Museumsutvalgets rapport og den nye museumsstrategien ble lagt frem for hovedstyret 16. april, og strategien ble vedtatt. Denne strategien er gjeldende for perioden 2018-2023, og den skal være utgangspunkt for årlige handlingsplaner. Strategien er bygget rundt museenes fire f'er – forvaltning, forskning, formidling og fornying - nedfelt i St. meld nr. 49 (2008-2009) *Framtidas museum*. Ut fra museets egenart har man også tatt med frivillighet og forankring som førende for museets arbeid. Fornyng er et gjennomgående tema som framkommer i mål og tiltak for alle satsningsområder. I strategien er det i tillegg tatt inn tre satsingsområder: reiseliv, verdensarven Urnes og kommunikasjon.

Med utgangspunkt i Fortidsminneforeningens museums egenart som frivillig organisasjon og som et nasjonalt museum hvor bygningene er plassert i sitt opprinnelige miljø, skal det utvikles en bærekraftig og kvalitetspreget museumsdrift som forvalter og formidler kulturarven og kulturarvsverdier gjennom enkeltmenneskers deltagelse og innflytelse.

**Et år med stor aktivitet og godt besøk ved eiendommene.** Det samlede besøkstallet ved eiendommene i 2018 var 188 580. Det er en økning på 8% fra 2017, og viser en gledelig interesse for Fortidsminneforeningens eiendommer. Stavkirkene trekker flest besøkende, mens den største økningen hadde Finnesloftet med et fornyet aktivitetsprogram med konserter og middelalderhelg. Det har vært et spennende mangfold av aktiviteter, med alt fra historisk spel med ungdom på Kvernes, 850 års-jubileumsfeiring ved Uvdal stavkirke til Gammeldags jul på Vøienvolden.

**En styrket satsning på museumsutvikling i hele organisasjonen.** Ressurser til formidling har i 2018 blitt styrket sentralt i hovedadministrasjonen med tilsetting av rådgiver for formidling og publikumsutvikling fra 1. januar 2018. De lokale formidlingsressursene har også blitt styrket med halv stilling i Den trønderske avdeling, og med lønnsmidler til driftsansvarlig ved Buskerud-eiendommene og ved Kvernes stavkirke. Sogn og Fjordane avdeling ble tildelt midler til medfinansiering av en prosjektordinatorstilling ved Lillingstonheimen. Midler ble også gitt Den trønderske avdeling til styrking av publikumstilbudet ved Steinvikholm slott med programmet Steinvikholmsommer. Det ble også gitt tilsagn om støtte av formidlingsprosjekter i Hordaland avdeling. En ytterligere målrettet satsning på museumsdrift i tråd med «Strategi for Fortidsminneforeningens museumsdrift 2018 – 2023» ble igangsatt i 2018. Ut fra utarbeidede retningslinjer og tildelingskriterier kunne Fortidsminneforeningens fylkesavdelinger og lokallag søke museums- og eiendomsavdelingen om satsningsmidler til museumsdrift for 2019 ved eiendommene de forvalter og drifter.

**Nytt møtefora for erfaringsdeling og faglig utvikling.** Med mål om å utvikle en samskapende og delende organisasjonskultur for utviklingen av besøksdriften ved eiendommene, ble det i 2018 innført et nytt møtefora for besøksansvarlige og ledere. Det ble holdt to samlinger, vår og høst, i forkant og etterkant av publikumssesongen ved eiendommene. Høstsamlingen ble utvidet med en fagdag med fokus på historiefortelling – og «historier som pirrer hjernen», ledet av en av NRKs mest erfarne programutviklere.

**Presentasjon av eiendommene på [www.fortidsminneforeningen.no](http://www.fortidsminneforeningen.no).** Det ble utviklet en ny mal for presentasjon av eiendommene med en mer publikums- og reiselivsrettet form. Med malen som grunnlag ble det skrevet nye tekster for alle eiendommene. Disse skal inngå i det nye nettstedet som lanseres i 2019.

**Brosjyredesign og maler.** Ut fra behov i foreningens eiendomsforvaltende avdelinger for å kunne lage informasjonsmateriell for eiendommene i Fortidsminneforeningens profil, ble det i samarbeid med Brace design utviklet designmaler i tre brosjyrestørrelser. Malene har tekst om Fortidsminneforeningen, på bokmål, nynorsk, tysk og engelsk, som en fast bakside for brosjyrene. Dette gjør det enkelt og kostnadsbesparende å lage et enhetlig materiell.

**Skiltdesign og maler.** Skiltdesign og skiltssystem var etterspurt hos eiendomsforvaltende avdelinger. Det ble derfor utredet og utviklet et enhetlig skiltkonsept basert på behov ved foreningens ulike eiendommer, og med et realistisk gjennomføringsnivå for implementering. Skiltdesign ble utviklet i samarbeid med Brace design, og samstemt med foreningens profilhåndbok. Urnes stavkirke fungerte som et pilotprosjekt for skiltprosjektet og fikk ny og forbedret skilting realisert i juni 2018. Skiltmalen ble også tatt i bruk ved Kvernes stavkirke, og planlegging av ny skilting i 2019 startet opp ved flere eiendommer.

**Satsning på formidling til barn og unge med barnemaskoten Fortimus.** Med mål om å gi barn og unge en spennende og lærerik opplevelse ved besøk på foreningens eiendommer, ble Fortimus-konseptet utviklet i samarbeid med designbyrået Miksmaster Creative. Det ble lagt vekt på en deltagende prosess i og utenfor foreningen med en åpen navnekonkurranse og involvering av ulike fagpersoner. Basert på fakta om flaggermus i Urnes stavkirke, ble det utviklet formidlingsmaterieell som skal engasjere i spørsmål og dilemmaer rundt bevaring av kultur- og naturarv. Aktivitetshefte med fortellingen om «Urnesløven og flaggermusa med supervernkrefter», fingerdukker og buttons ble utviklet med tanke på at det skal være enkelt å ta i bruk ved alle eiendommene, og legge grunnlag for arrangementer og aktiviteter rettet mot barn. Materialet skal deles ut gratis ved eiendommene som en del av foreningens 175-årsjubileum, og er laget i bokmål- og nynorskversjon.

**Vertskapsregler og guideopplæring.** Et felles fokus på publikumshåndtering i besøksdriften ble etablert gjennom utvikling av «Fortidsminneforeningens vertskapsregler». Disse ble distribuert og tatt i bruk til turistsesongen, og danner grunnlaget for opplæring av guider og sesongansatte i service og vertskapsrollen.

**Urnes verdsarvsenter.** Det ble utviklet en overordnet idé og konseptbeskrivelse for det planlagte Urnes verdsarvsenter. Autorisasjonssøknad ble utarbeidet basert på overordnet idé og konseptskisse, og en omfattende søknad ble sendt Klima- og miljødepartementet medio oktober. Ved budsjettforhandlingene mellom regjeringspartiene ble søknaden tildelt midler over statsbudsjettet for 2019.

**Forsikring.** Forsikringssummen utgjør en stor del av de årlige driftskostnadene. Hovedadministrasjonen har gått gjennom avtalene for alle eiendommene i forhold til nåværende sikring og bruk av bygningene.

**Sikring.** Riksantikvaren bevilget betydelige tilskudd til sikringsanleggene ved stavkirkene i 2018, og foreningen har en fortløpende dialog med myndighetene om utvikling og fornyelse av anleggene. Forsvarlig tilsyn med stavkirkene er helt avhengig av innsatsen som gjøres lokalt. De lokale tilsynshaverne utfører jevnlig rutinekontroll og rykker ut ved alarmer. Sikringsanleggene ved Borgund, Urnes, Nore og Uvdal stavkirker ble oppgradert i 2018. I tillegg ble lynvern forbedret ved Rødven, Nore og Uvdal stavkirker: Oppgradering av videoovervåkingsanlegg ved Hopperstad og Torpo stavkirker startet i 2018 og skal ferdigstilles i 2019.

Ved de fleste eiendommene ble håndslokkere (inkl. serviceavtaler) erstattet med nye.

#### **Forvaltning, drift og vedlikehold (FDV)**

Foreningen har inngått avtale med KulturIT om bruk av Primus som digitalt FDV-system. Primus er museumssektorens forvaltningsverktøy, og har moduler for både gjenstandsforvaltning og bygningsforvaltning. Implementeringen av Primus som nytt FDV-system startet på slutten av året 2018, og vil fortsette i 2019. Systemet skal gi kontinuerlig oversikt over vedlikeholds- og istandsettingsbehov ved eiendommene, blant annet som grunnlag for søknader om tilskudd. Systemet skal også gi en historisk oversikt over alle gjennomførte istandsettningstiltak på eiendommene, og det meste av vedlikeholdstiltak.

## **Istandsetting, vedlikehold og konservering**

### Nyholmen fyr

Det ble gjort en tilstandsvurdering av fyret i 2018, som danner grunnlag for søknad om tilskudd til istandsetting.

### Middelalderruiner i Trøndelag

Konserveringsarbeidet i regi av Riksantikvarens ruinprosjekt har fortsatt på Munkeby, Tautra og Steinvikholm i 2018. Konserveringsarbeidet ved ruinene utføres av Bakken & Magnussen AS, og administreres av daglig leder i Den trønderske avdeling.

### Sakshaug gamle kirke

På Sakshaug gamle kirke ble det i 2018 gjennomført rehabilitering av takrenner og råteskader på tak ble utbedret (blant annet utskifting av lekter). Det ble montert nye takrenner i sink. Taket på sakristiet ble lagt om, for å utbedre og hindre vannlekkasje. Ellers ble hele taket vasket for mose. Ødelagt takstein ble skiftet, og vindskier og møne ble tjæret.

I tillegg ble kirkegårdsmuren utbedret, og det ble etablert en bedre tilkomst til kirken med trapp utenfor kirkegårdsmuren. Lokal prosjektledelse og oppfølging av alle prosjektene var ved Fortidsminneforeningen Inderøy lokallag. Det ble også utført en tilstandsvurdering av støttemurene. På bakgrunn av denne søkes det om midler til konserveringstiltak i 2019. I kirken utførte NIKU konservering av prekestolen og et forprosjekt med metodeutprøving på altertavlen.

### Hustad kirke

På Hustad kirke ble det gjort utbedringer av fasaden i 2018. Den bordkledde fasaden ble vasket, skrapet og malt og råtne bord ble skiftet. Råteskadde vindskier på våpenhuset ble skiftet og tjæret. I tillegg ble takrenner reparert. Deler av arbeidet ble gjort på dugnad i regi av Fortidsminneforeningen Inderøy lokallag.

I tillegg utførte NIKU et forprosjekt for konservering av engleskulpturen som er montert ved siden av prekestolen i kirken. På bakgrunn av forprosjektet søkes det om midler til konserveringstiltak i 2019.

### Per Amundsagården

Ved slutten av året i 2016 ble det oppdaget fuktskader i Per Amundsagården på Røros. I 2018 har det derfor blitt gjennomført tiltak for å utbedre fuktskadene, og hindre videre fuktproblematikk. Arbeidene ferdigstilles i 2019.

### Lillingstonheimen

Det ble utført en brannteknisk vurdering av hovedbygningen på Lillingstonheimen, som en del av dokumentasjon og planlegging for videre bruk av eiendommen. Noen knuste vinduer i hovedbygningen ble skiftet ut, og lokale skader på taket ble utbedret.

### Rosekyrkja (Stordal gamle kirke)

Rosekyrkja ble malt i forbindelse med at det ble holdt kurs i bruk av linoljemaling med støtte fra Kulturminner for alle.

### Rødven stavkirke

Kirkegårdsmuren møt sørvest ble satt i stand høsten 2018 i tråd med retningslinjer fra Riksantikvaren og med midler fra Møre og Romsdal fylkeskommune og tilskudd fra hovedadministrasjonen. Arbeidet ble utført av Geirr Vetti/foretaket Stibbyggjaren AS.

### Kvernes stavkirke

Noen trær med store kroner ble felt ved Kvernes stavkirke høsten 2018, som en del av klimasikringen. Resten ble beskåret. Deler av veggene ble skrapet og flekkmalt med linoljemaling på dugnad. Resten av arbeidet skal gjøres våren 2019. To gulvbord i skipet ble reparert. Alterduken ble fraktet til bevaringstjenestene ved Museumssenteret i Hordaland for konservering.

### Tjærebreing av Borgund, Nore, Uvdal og Urnes stavkirker

Fire av de åtte stavkirkene som er i Fortidsminneforeningens eie ble tjærebredd i 2018. Nore og Uvdal stavkirke tjærebredd av Meusburger AS i 2018. Veggene på Urnes stavkirke ble tjærebredd høsten 2018 av Tharaso AS, og resten skal behandles i 2019. Det ble brukt milebrent tjære fra Tjærebanken og lift fremfor stillas til arbeidene i høyden. I Uvdal stavkirke ble dessuten vinduene i sakristiet mot øst og koret mot nord satt i stand og malt med linoljemaling.

### Besøkssenteret på Borgund

Besøkssenteret ved Borgund stavkirke ble bygget om innvendig for å håndtere mottak av et økende antall besøkende på stedet og for å gi en god besøksopplevelse.

### Garnisonssykehuset

Det ble sendt supplerende informasjon til innsendt søknad til kommunen om endringer i annen etasje. I de rommene som skal brukes som leiligheter er gulvbelegg og bygningsdeler fra de siste tiårene fjernet på dugnad.

### **Utleie**

Hovedadministrasjonen formidler utleie av Rasmusgården og Per Amundsagården på Røros til foreningens medlemmer. Per Amundsagården har ikke vært tilgjengelig for leie 2018 på grunn av utbedring av skader på tak og deler av tømmerveggen mot bakgården.

### **Kunnskapsdeling, samarbeid og nettverk**

Museums- og eiendomsavdelingen deltok med foredrag på den årlige samlingen for det nasjonale museumsnettverket Bygningsvern og tradisjonshåndverk der årets tema var flytting av bygninger. Fortidsminneforeningen er med i det nordiske nettverket for tjære, og museums- og eiendomsavdelingen var med på å arrangere en todagers samling i Norge i oktober 2018.

I løpet av det siste året har museums- og eiendomsavdelingen fått spørsmål fra mastergradsstudenter og stipendiater fra universitetene i Oslo og Bergen som er knyttet til våre eiendommer. Vi har også fått spørsmål fra utenlandske forskere. De fleste spørsmålene er knyttet til stavkirkene. Vi merker en økende interesse for disse eiendommene, og ressursene vi har gjør det mulig å imøtekomme dette i større grad.

I 2018 har Fortidsminneforeningen lagt til rette for en forsknings- og utviklingsprosjekter i regi av forskningsinstitusjoner (NTNU, NIKU, Universitetet i Oslo og Det tekniske universitetet i München), som er knyttet til foreningens bygninger og gjenstander.

## **PUBLIKASJONENE**

### **Fortidsvern – Norges største kulturminnemagasin**

Foreningens medlemsblad Fortidsvern kom med fire utgivelser i 2018. Vi ser at interessen for bladet er stabil blant dem som velger Fortidsvern som en del av medlemskapet. Det er lett å tenke at et papirmagasin virker umoderne i en digital tid. I en slik sammenheng er det enda lettere å glemme at eksklusiviteten blir vannet ut i digitale versjoner. Fortidsvern er ikke alene et produkt som skal bringe informasjon til en kunde. Fortidsvern er en opplevelse som man går og venter på og som er en del av medlemmets identitet. Digitale medier gir deg en profil som bruker, men vanner ut din synlige identitet på at du støtter Fortidsminneforeningen.

Fortidsvern er et magasin som leses i ro og konsentrasjon, ikke noe man ønsker å bli hurtig oppdatert med for så å haste videre til ny informasjon. Tilsvarende nettutgaver lever på en publikasjonsarena som stadig skifter bilder og innhold fra andre nettsider som vi velger i øyeblikket. Konkurransen er stor. Slik er det på internett. Et magasin er et bakoverlent,

nesten kontemplativt produkt, mens internettpublikasjoner krever en foroverlent leser som stadig skifter gir. Fortidsvern leses av ca. 20 000.

### **Digitale medier**

I løpet av 2018 er oppmerksomheten rundt Fortidsminneforeningens Facebookside vokst med 2500 følgere siden 2017. Ved nyttårsskiftet 2018/19 hadde vi mer enn 16 500 følgere og er nå den dominerende Facebooksiden på vårt felt i Norge. Vi har materiale som peker i retning av at det i Norge i dag er ca. 40 000 personer med et verdisett og profil som gjør at de er potensielle følgere av foreningens Facebookside. Man kan si at dette er maksimumsstørrelsen på foreningens «ekkokammer». Bruk av Facebook var avgjørende for at lokalavdelingen Kongsberg og Numedal i fjor reddet et 1700-tallshus, etter å ha organisert en folkeaksjon som kommunestyret måtte ta hensyn til.

Facebooksiden inngår i en vellykket allianse med vår nettside. Vi publiserer saker på nettsiden, legger ut en kortversjon på Facebook, som igjen peker tilbake til nettsiden. Nyhetsbrevet ble sendt ut hver uke med 5500 stabile abonnenter, hvorav 4500 er medlemmer av foreningen. Denne kanalen er tredje benet i vår digitale publisering, som alle spiller med hverandre. Foreningen bruker Instagram i depecher hvor bildet er teksten.

### **Årboken**

Årboken for 2018 med tema «Kulturminner i bruk» ble produsert etter planen. Bruk av fagfellevurderinger sikrer og styrker Årbokens posisjon som vitenskapelig publikasjon. Boken skal være en attraktiv kanal for fagpersoner som ønsker å nå et stort publikum med nye og interessante artikler som hører inn under foreningens virkefelt. Medlemmer av Årbokens redaksjonsråd var Oddbjørn Sørmoen, Trond Indahl, Morten Stige, Ane Ohrvik, Even Smith Wergeland og Vegard Røhne. Bokens fagredaktør var Ragnhild M. Bø.

## **KULTURMINNER FOR ALLE**

### **Ansatte**

Mathilde Sprovin, 100% stilling (prosjektleder).  
Hedda Skagen Paulsson, 50% stilling (medarbeider), i barselpermisjon til mai 2018.  
Lars Erik Haugen, 50% stilling (medarbeider) fra 11.01.2018.  
Styringsgruppa i KFA vedtok på møtet 05.04.2018 å styrke KFA med en 50% stilling.

### **Søkbare midler/tilskudd 2018**

Det var ved fristen for å søke tilskudd i 2018 (1. mars) kommet inn 100 søknader. Styringsgruppemøtet 05.04.2018 vedtok støtte til 36 prosjekter, geografisk fordelt over hele landet. P.t. (april 2019) er 10 prosjekter slutførte og 26 er under arbeid.

Samtlige tilskuddsprosjekter følges opp med telefonkontakt. Ved behov følges prosjektene ytterligere opp med møter og befaringer fra KFAs ansatte. I områder der Fortidsminneforening har aktive lokallag tar disse gjerne en rolle i å utarbeide søknader, samt å følge opp aktiviteten ved tilskudd. Dette er særs positivt.

### **Ressursgruppa**

Ressursgruppa består av 15 tradisjonsbærere. Tradisjonsbærerne er benyttet som formidlere og kursholdere på workshops i KFAs regi og på ulike tilskuddsprosjekter.

Det er gjennomført 2 samlinger for ressursgruppa i 2018: på Røros i mai og Kongsberg i november. Foruten håndverksfaglige diskusjoner har det vært et spesielt fokus på pedagogikk og formidling av håndverk.



## Formidling av tradisjonshåndverk til unge

### *Inspirasjonsdager på skoler*

Erfaringer etter halve prosjektperioden (2 ½ år) viser at det er utfordrende å gjøre avtaler med skolene og det er vanskelig å få innpass i undervisningen. Arbeidet som nedlegges for å få innpass på skolene vurderes ikke å stå i forhold til innsatsen. Styringsgruppemøtet (11.10.18) innstilte derfor på at KFA framover fokuserer på andre arenaer for inspirasjon og kompetanseoverføring til skoleelever, for eksempel lokale workshops.

### *Workshop for unge håndverkere*

Det er i 2018 gjennomført to varianter av workshop for unge håndverkere: 1) Årlig workshop, geografisk rullerende, 2) Lokal workshop, fortrinnsvis for skoleelever på videregående skole, avdeling Byggfag.

Den årlige workshopen for unge håndverkere ble i 2018 lagt til Bergen. Tema for workshopen var grindverkskonstruksjoner. I tillegg var det kurs i vindusrestaurering. Det deltok 25 unge håndverkere fra hele landet.

Det er i 2018 også gjennomført en lokal workshop på Lillehammer. Dette i samarbeid med Lillehammer vgs. avd. Byggfag og Maihaugen. Workshopen gikk over 2 uker med Maihaugen som lokalitet. Tema var tradisjonelle bindingsverkskonstruksjoner med ulik takrøst: fotingsrøst og sveitsertrøst.

### *Formidling på tilskuddsprosjektene*

Flere av tilskuddsprosjektene rommer formidling til skoleelever, enten i form av inspirasjonsdager på byggeplass eller ved at elever er engasjert i istandsettingen over en lengre periode. I 2018 hadde 8 tilskuddsprosjekter kompetanseoverføring til skoleklasser.

### *Barn og unge – vern og håndverk*

Barn og unge – vern og håndverk er i 2018 gjennomført på Vøienvolden og Borgund, 1 uke per sted. Hver dag kommer en klasse (6. klasse) for inspirasjonsdag i gammelt håndverk. I 2018 deltok til sammen 281 elever.

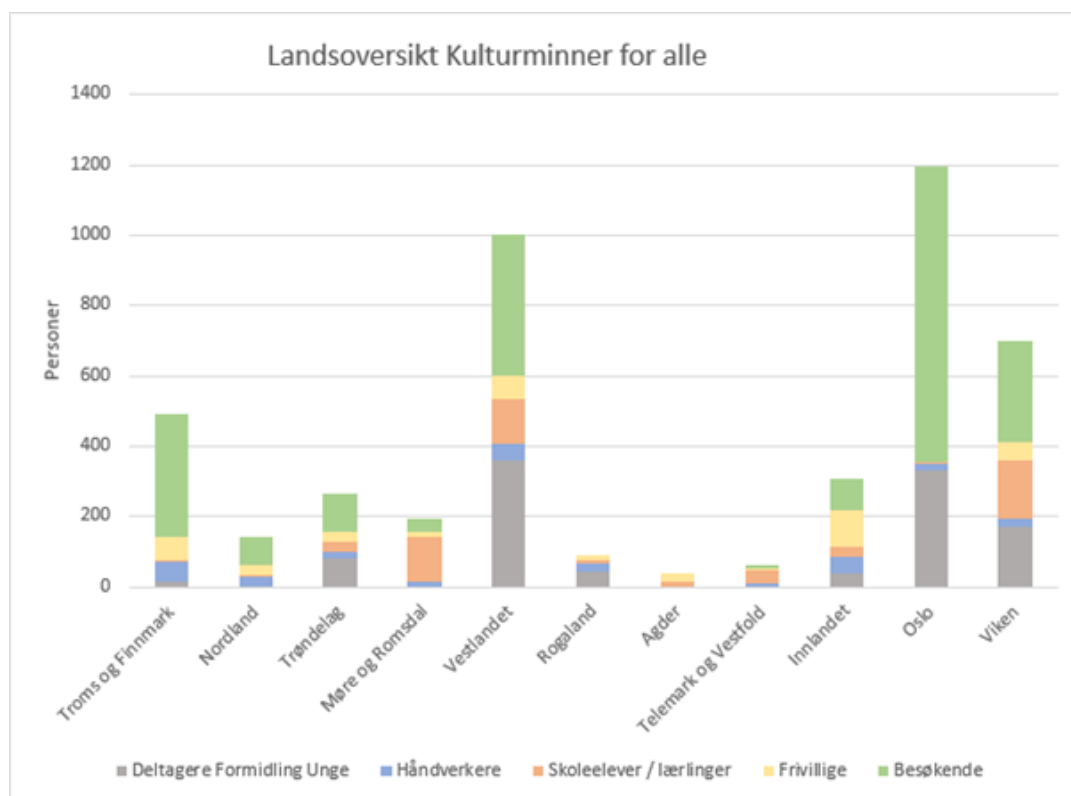
## **Mennesker engasjert gjennom KFA**

KFAs ulike tilskuddsprosjekter og formidlingsarrangementer engasjerer en rekke mennesker. Vi skiller mellom rene formidlingstiltak rettet mot unge (grå kolonne), og mennesker som engasjeres gjennom tilskuddsprosjektene (blå, rød, gul og grønn kolonne).

*Nedenstående tabell omfatter perioden august 2016-januar 2019:*

	Formidling unge:	Håndverkere:	Skoleelever/lærlinger:	Frivillige:	Besøkende:
	1032	295	547	402	2214
<b>Total:</b>					<b>4490</b>

Mennesker engasjert august 2016-januar 2019 (totalt 4490), geografisk oversikt:



## MURBYEN OSLO

### Organisasjon

- Murbyen Oslo ble overført til hovedforeningen i 2018
- Styringsgruppen ble etablert
- Prosjektleder i 40% stilling (1.1.18 – 30.4.18)
- Daglig leder ansatt (100% fra 1.5)
- Prosjektmedarbeider 20%-stilling
- Konsulentgruppe (5 konsulenter tilknyttet Murbyen Oslo)
- Strategi 2018-2022 vedtatt
- Vedtekter vedtatt
- Finansiering for 2019 er sikret

### Aktiviteter

I 2018 har vi videreført og utviklet konsulenttjenesten der eiere av eldre murgårdsbebyggelse kan få gratis befaring og befarringsnotat. Det er gjennomført ca. 150 befaringer i 2018. Vi har også startet en systematisk gjennomgang av befarringsnotatene. Det er gjennomført åtte murby-seminarer og tre murby-vandringer (i samarbeid med avdeling Oslo Akershus). Formålet med disse har vært å øke eiernes bestillerkompetanse. Daglig leder har presentert Murbyen Oslo i relevante nettverk og fagforum. Murbyen Oslo har, i et prosjekt som også involverer Byantikvaren og Oslo brann- og redningsetat, mottatt kr. 300 000 til prosjekt der oppgraderte trapperomsdører skal testes. Dette er planlagt ferdigstilt i 2019. Vi har også videreutviklet nettsidene i samarbeid med Bygg og Bevar og jobbet aktivt med sosiale medier. I tillegg har vi gitt tilskudd til en permanent «murstasjon» på Vøienvolden gård, samt til ferdigstillelse av bygningsvern/murby-utstilling på samme sted. Det er gjennomført nettverksmøter for rådgivende innen antikvarisk mur og utførende i fasaderehabiliteringsmarkedet i Oslo. Murbyen Oslo er partner i Oslo miljøhovedstad 2019 og er aktiv i

nettverksmøter i forbindelse med dette. Vi jobber mot Oslo kommune og har bl.a. holdt foredrag for Kulturetaten. Daglig leder og generalsekretær har hatt møter med byråd for byutvikling og komitemedlemmer (i BUK) fra ulike partier. Vi har etablert et godt samarbeid med Oslos byøkologiske senter, ByKuben. Murbyen har også kontakt med bygningsvernutdannelsene på fagskolene (Innlandet og Telemark, under planlegging). Vi har etablert nettverk innen håndverksbransjen, bla Oslo håndverks- og industriforening, Murmesternes landsforening og Oslo foreningen og Håndverksmur. I tillegg har vi kontakt med flere av de andre bygningsvernsetrene, som f.eks. Buskerud, Akershus og Røros, for kartlegging av mulig samarbeid og erfaringsutveksling. I tillegg kan det nevnes at vi har hatt møte med Arkitektthøyskolen i Oslo for å se på muligheter for samarbeid og involvering av studenter.

Oslo, 8. april 2019



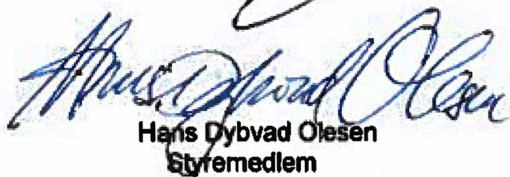
**Margrethe Stang**  
Styreleder



**Eline Holdø**  
Nestleder



**Kristen Grieg Fjerke**  
Styremedlem



**Hans Dybvad Olesen**  
Styremedlem



**Jens Bakke**  
Styremedlem



**Ola H. Fjeldheim**  
Generalsekretær